

21. Yüzyılda İnsan ve Planlama

Doç. Dr. İlhan Dülger

21. Yüzyılda Planlama Kurultayı

Ankara, KAYAUM, 30 Mayıs 2013

Bir Bütün Olarak İnsan

- Varlık olarak Evrende ve Dünyada Duruşu
(Felsefî: beşerî, insanî, manevî, maddî...)
- Toplumda Duruşu – Bireysel (ve Toplumsal) İnsan Hakları (Sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik...)
- Ekonomide İnsan: Kalkınma ve Üreticilik
(İnsangücü İht./Talep – Eğitim – İstihdam...)
- Ekonomide İnsan: Kalkınma ve Bölüşüm
(Pay alma: niceliksel, niteliksel.
Pay Kullanma: tüketim, gelişim, tasarruf, yatırım...)

Modern Batı'da **Kamu Eğitiminin 3 İşlevi**

- Zihnin Őekillendirilmesi
- Vatandaşın İnşası
- **Teknik İnsangücünün Yetiřtirilmesi**

SORU

Kg. 1,5 \$ mal ihracı X Kg. 3,5 \$ mal ithali

- Dünya İşbölümü - buraya itilmemiz
 - **Niye Anlamadığımız:**
Kapitalist Sistem – Sermaye
 - İnsan Sermayesi (beşeri, sosyal, teknik / üretici)
Bilim, Bilgi, Teknoloji (Üretim Bilgisi) Sermayesi
 - Sabit Sermaye (Üretim Araçları)
 - Doğal Sermaye
 - Parasal Sermaye
- Kapalı Ekonomi X Kapitalist Sistemde Açık Ekonomi
- Verimlilik – Ücret – Maliyet
 - Örgütlenme Eksikliği (ekonomik, idarî, siyasal, toplumsal...) **Plan «Uygulanamaması»**

Sanayi ve İnsangücü

- Sanayi Politikası ile Meslek Eğitimi Politikası Paraleldir
- Sanayi Planı + Meslek Eğitimi Planı birlikte = (üretim bilgisi birikimi planlaması) «teknolojide ilerleme planlaması» nı verir.
- I. Sanayi Planı (1933 – 1937) ve II. Sanayi Planı'nın (1938 – 1941) I. ve II. Meslek Eğitimi Planları vardır.
- Gelişmiş ülkeler sadece rekabet etmezler; muhtemel rakiplerinin «sanayi» ve «meslek eğitim» leri üzerinde bozucu operasyonlar yürütürler.
- Türkiye, **1838**'den beri 4. dalga sanayi ve meslek eğitimi yıkımı ile karşı karşıyadır.

Makro Plan – Sektör Planları – Sosyal Plan Bağı

Sanayi Envanteri, HH İşgücü, Girdi-Çıktı Tabloları

Sermaye-Hasıla Katsayıları: Sektörler bileşenlerine bölme:
Sabit sermaye, teknoloji düzeyleri, işgücü basamaklarında
üretim bilgisi seviyeleri

İnsangücü – Eğitim – İstihdam Planlaması

Kalkınma hızları hedefleri - katsayı hedeflerine dönüşür

1) İnsangücü İhtiyaç Hedefleri ve Yılları

O yıllara yetiştirilecek Öğretmen Hedefleri – Mezun Hedefleri

2) 4 öğretmen + 16, 12, 8, 5 yıllık Eğitim Kademe Planlaması

beceri düzeylerine göre **Hedef Yıllara Mezunlar**
(yılında öğrenci alımına göre eğitim sektörü yatırım, proje ve bütçe planlaması ve uygulamasıdır)

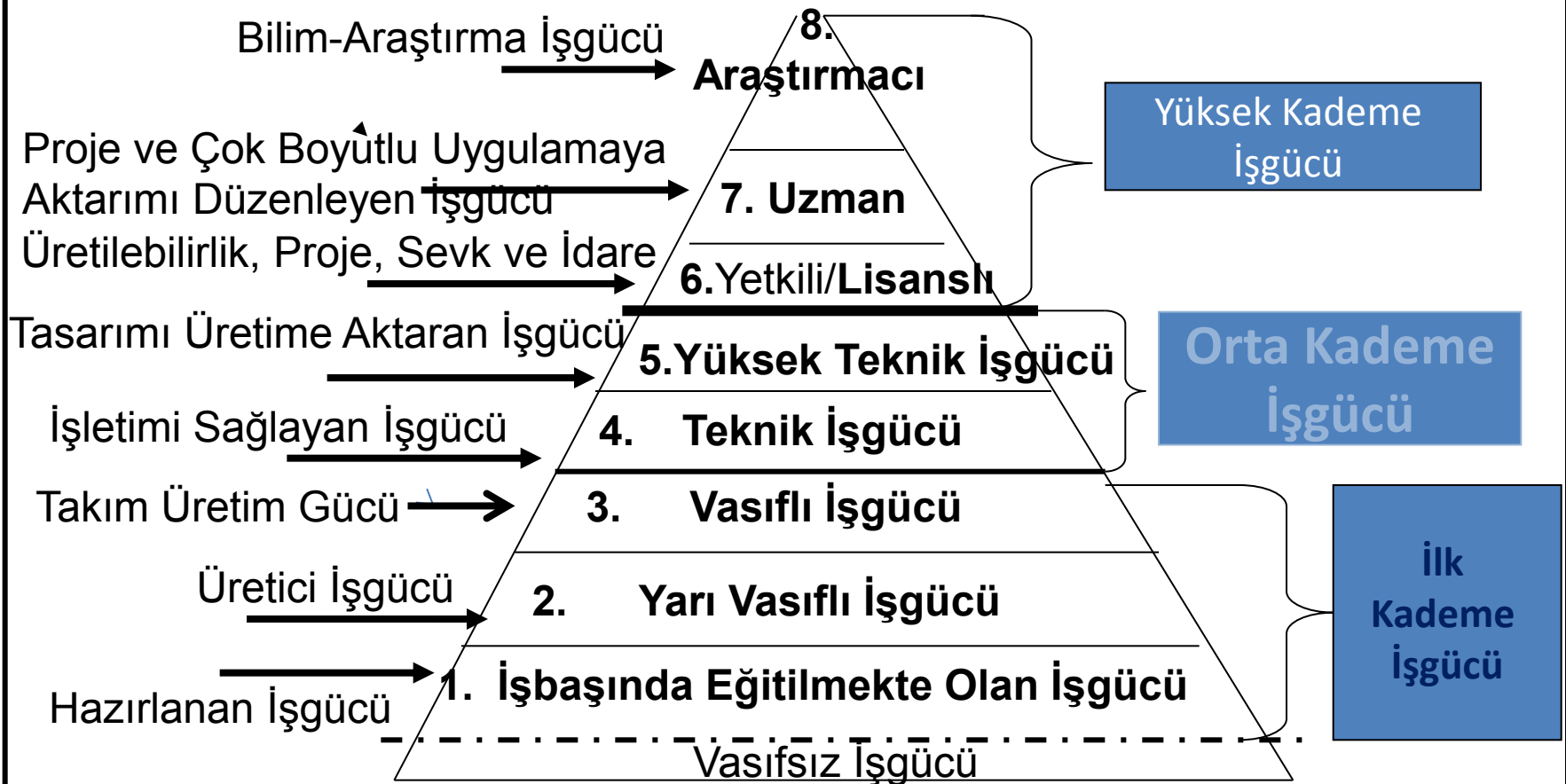
3) İstihdam Planlaması

- Teşvik + Caydırma ile İşe-İşe Almaya Yönlendirme
- Ulusal Piyasa Meslek Standartları

Ekonominin, Teknolojiyi / Üretim Bilgisini Kullanacağı İşlevler

İşgücü Kademe İşlevleri

Vasıf / Nitelik Dereceleri

Rekabette Ekonomilerinin Üretim Bilgisi = Meslek Eğitimi Talebi

İmalât Sanayii İhracatında
Teknoloji Yoğunluğu İtibariyle

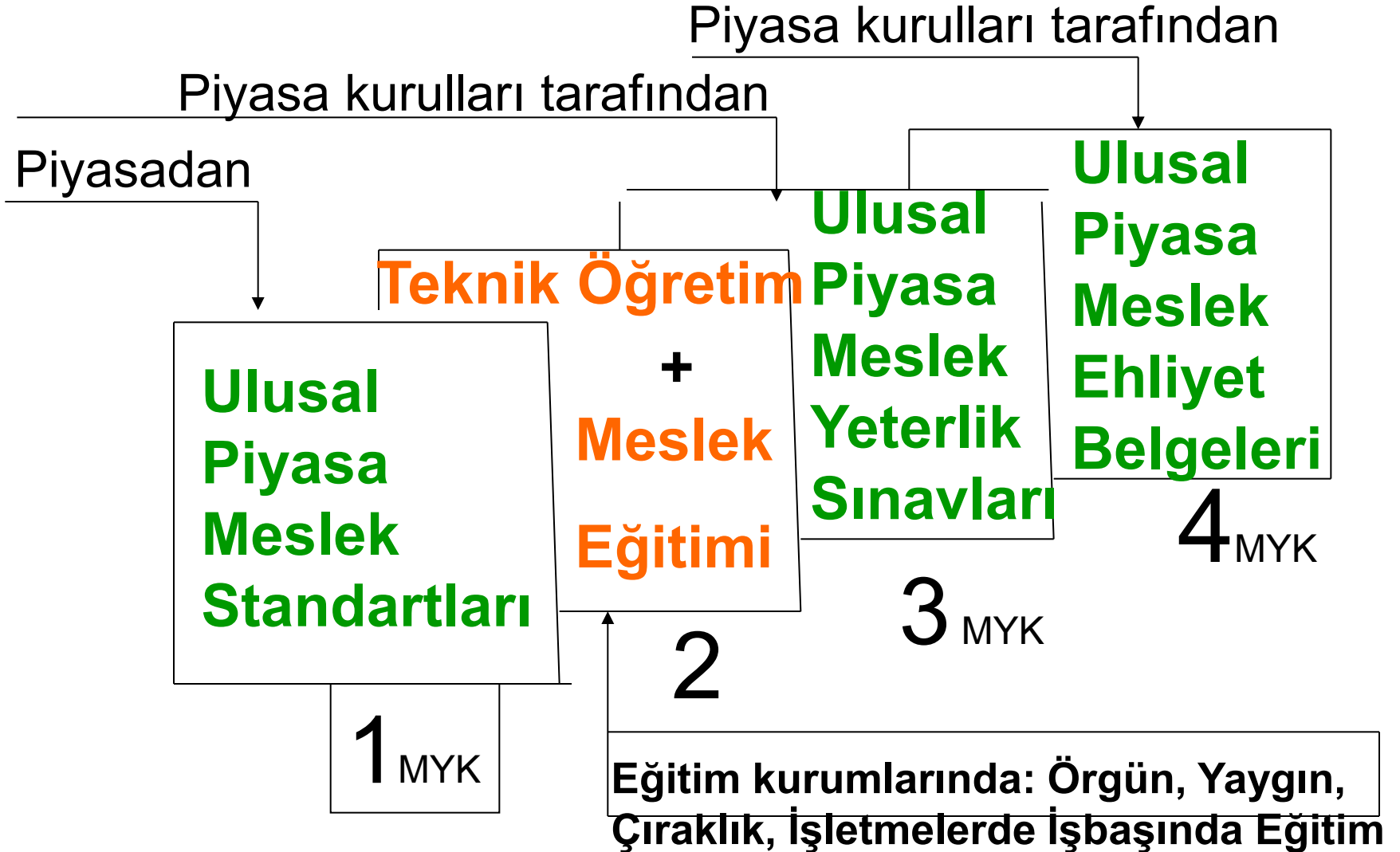
	% Dağılım	
	Türkiye	AB Ülkeleri Ort.
Teknoloji Yoğunluğu	<i>İhracat/Dışsatım</i>	<i>İhracat/Dışsatım</i>
Yüksek Teknoloji	6.0	21.5
Ortanın Üstü Teknoloji	28.5	41.9
Ortanın Altı Teknoloji	26.9	15.9
Düşük Teknoloji	38.6	20.7
Toplam	100.0	100.0

Teknoloji Seviyeleri = Eğitim Seviyeleri

- Düşük Teknoloji: (**Vasıfsız İşgücü**) İlkokul üstüne Beceri Eğit.
- Ortanın Altı Teknoloji: (**Yarı Vasıflı İşgücü**) Ortaokul Beceri, Aday Çıracılık
- Ortanın Üstü Teknoloji -1: (**Vasıflı İşgücü**) Uygulamalı **Meslek Eğitimi**
Lisede + (istenirse) İki Yıllık Meslek Yüksek Okulu (MYO)
ya da yaygın eğitimde kalfalık eğitimi ve ustalık alınabilir
- Ortanın Üstü Teknoloji -2: (**Vasıflı Teknik İşgücü**) Uygulamalı **Teknik Eğitim**
Mutlaka lisede örgün olarak + 2-3 yıllık Teknik Yüksek Okul (TYO)
- Yüksek/İleri Teknoloji: (**Yüksek Vasıflı İşgücü**) Yüksek Öğrenim:
4 Yıllık Teknik Yüksek Okul (TYO),
Teknoloji Enstitüsü,
Üniversitelerin Teknik Fakülteleri

Ulusal Piyasa Meslek Standartları ile Bağlantının Kurulması

Eğitimin İstihdamla buluşması 4 aşamada olur

Sermayesine Sahip Çıkamamak

- 1985 yılında 5. Planla Piyasa Meslek Standartları - 2006'da Kanun
- YÖK – ÖSYM Ekseni: 1988 insangücü – eğitim planını uygulamadı
- Açık Ekonomiye geçerken – sanayii koruma planı uygulanamadı

Küreselleştirmecilik devreye girdi –Washington Consensus

- 1989 Konvertibilite – zamanla dış yönlendirmeli, sanayi üretimini caydırıcı sıcak para uygulamasına dönüştü
- 1991 (yeniden) Erken Emeklilik Kanunu – en büyük kara delik
- 1994 Krizi – düşük kur – yüksek faiz – ithalat yerleşti
- 1996 AB ile Gümrük Birliği
- 1997+ Meslek Eğitimi üzerinde dış yönlendirmeli operasyon (DB)

1997 – 2013 Niyet Mektupları ve DB – IMF içeriden yönetimi

- 15 yılda Sanayi ve Meslek Eğitimi yıkımı
- AB Alt-Bölgeselleştirme, yerelleştirme - NUTs 2'ler

21. Yüzyıl

Küreselleşme

Küreselleştirmecilik

Uluslararası İşbölümünde Değişenler - Değişmeyenler

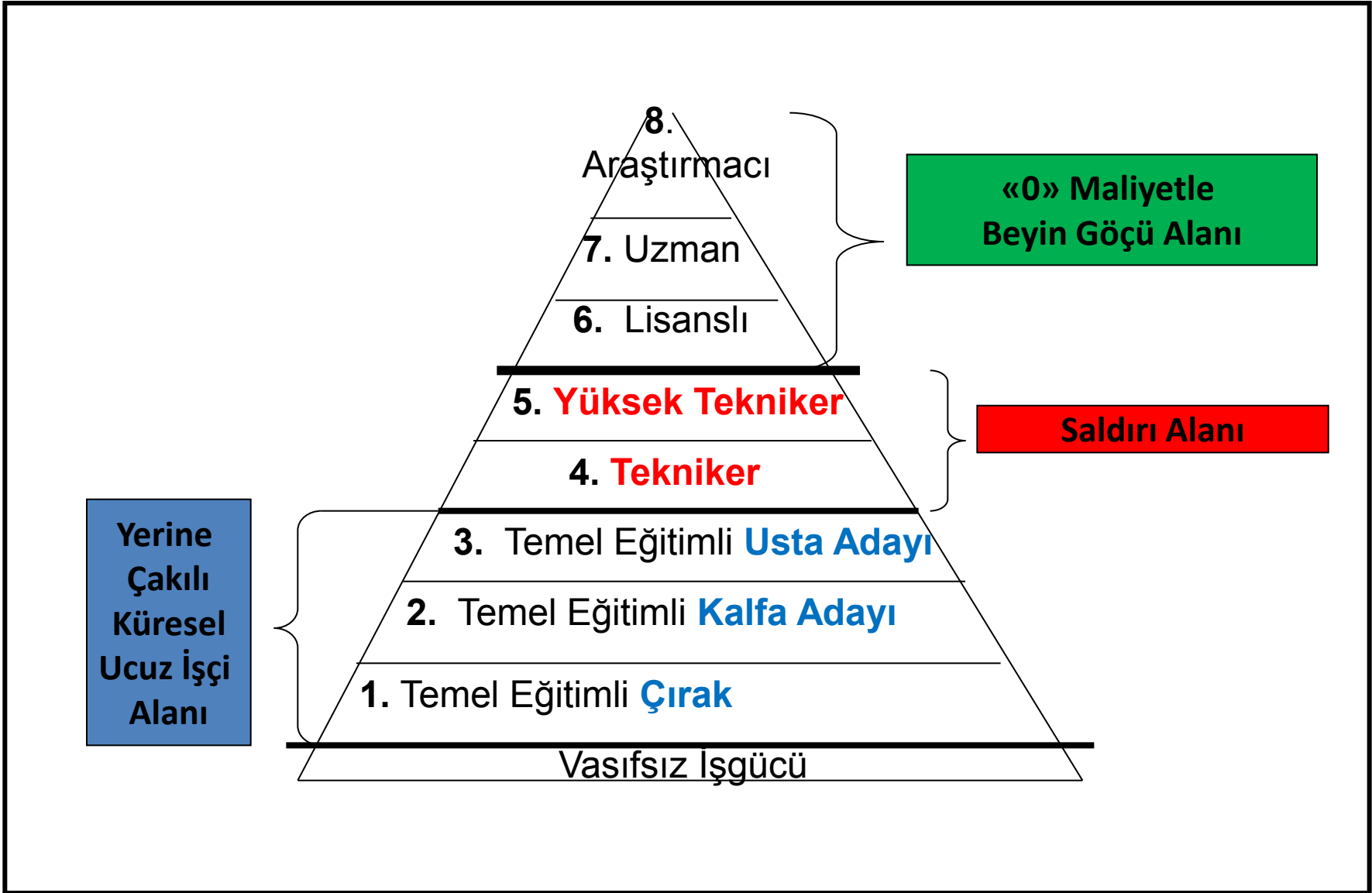
Elde Tutulacaklar = **Dış Tic. Hadleri, Yükselen Katma Değer**

- Tasarım Değer Zinciri - AR-Ge: patent, tasarım, know-how = Yüksek Katma Değer
- Pazar Değer Zincirleri: marka şirketler, ağlar...

Küreselleştirilecekler: **Dış Tic.Hadleri, Düşürülecek Maliyetler**

- Yönetişim Değer Zinciri: Piyasa ve ulus devleti gevşetme, piyasa kurulları, doğal ve hamm, **kaynak kararları** = **Planlamayı Uluslararasılaştırma**: WTO, DB, IMF...
İcra: **Tek Kutuplu Dünya Ekonomisinin Sevk ve İdaresi**
- Temel becerili - **yerine çakılı küresel ucuz işçi**
- Üretim Değer Zinciri: Devalüasyonlu ithal girdi kullanan küçük ve orta boy işletmelerde üretim
- **Tüketim pazarları** paylarını büyütme (Yükselen Pazarlar!)

Küreselleştirmeciliğin Dünya İnsangücü Politikaları

Türkiye’de Sanayi ve Teknik Eğitime Operasyon

- 1990 yılında TÜSİAD yayınladığı «Türkiye’de Eğitim» raporunda, Avrupa’da 19. yy sonunda kaldırılmaya başlanan «**meslek eğitiminde terminal sistem**» (önü kapalı meslek eğitimi) önermiştir.
- 1997 DB «**tek-tip kesintisiz temel eğitim**» modeli kamu-oyuna, imam-hatip ortaokullarının kapatılması için bir operasyon olarak sunulurken en üste kadar meslek eğitimi hedef alınmıştır:
- Planlarda ve kanunlarda bu yönde bir politika olmamasına rağmen, YÖK 1998’de, DB projeleri eşliğinde lise meslek eğitiminin önünü de kapatmıştır. 1998 yılında YÖK’ün aldığı **katsayı kararı** teknik öğretimden yetişen öğrencilerin istedikleri bölümlere azaltılmıştır. ÖSS katsayı engeli ise ancak 2011’de kısmen düzeltilebilmiştir.
- 1998 Teknik Lise (Orta Kademe İşgücü) programları kaldırılarak, Meslek Eğitimi (İlk Kademe İşgücü) programları bırakıldı.
- Bu işlemlerin, Türkiye’nin halâ tartışılan sun’i bir **malî krize** sokulup sermaye birikimi hortumlanırken, IMF’nin enflasyonu önlemek adı altında 15 yıl süre ile Türkiye’de üretimi denetim altına aldığı ve sanayiin üretim sanayii olma vasfının kalkmasına sebep olduğu yıllara rast gelmesi manîdardır (**montaj ve inşaata geri dönüldü**)
- 1998’de, YÖK öğretmen yetiştiren **Eğitim Fakültelerinden kültür derslerini kaldırdı.**
- 2009 yılında **Meslek Öğretmeni Fakülteleri** ile **Teknik Öğretmen Fakülteleri** kapatıldı.

Üretim Faktörlerinin Büyüme Katkıları (%) DPT

	1990-2000	2001-2004	2004	2005	1985-2000	2001-2010	1985-2010	2012-2014
GSYİH	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
İstihdam artışının katkısı	23,5	4,3	21,7	24,9	25,0	23,3	24,4	24,6
Sermaye stokundaki art. katkısı	73,2	66,9	39,7	31,6	67,5	45,9	59,7	59,2
Toplam faktör verimliliği katkısı	3,3	28,9	38,6	43,5	7,5	30,8	15,8	16,2

İstihdamın Sektörel Dağılımı (% , 15+yaş) TÜİK

	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Tarım	36.0	25,7	24,0	23,5	23,7	24,6	25,2	25,0	24,6
Sanayi	17.7	20,8	21,0	20,8	20,9	19,2	19,9	19,5	19,1
İnşaat	6.3	5,5	5,9	5,9	5,9	6,1	6,3	7,0	6,9
Hizmetler	40.0	48,0	49,1	49,8	49,5	50,1	48,6	48,1	49,4
Toplam	100	100	100	100	100	100	100	100	100

İstihdam Oranları Türkiye, AB, OECD (15-64 Yaş)

WDR

	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
AB-15	61,6	63,7	64,4	64,5	64,6	65,0	65,5	66,3	67,1	67,4	65,9	65,6	65,7
OECD	64,9	65,7	65,6	65,2	64,9	65,3	65,3	66,0	66,4	66,4	64,7	64,5	64,8
Türkiye	54,5	48,9	47,8	46,7	45,5	46,1	-	44,6	44,7	44,9	44,2	46,3	48,4

IMF – DB Planları ile 15 senenin Sonunda Türkiye’de İnsan

- Mülksüzleşme, sermayesizleşme, kayıt dışı bağımlı çalışma...
- Tüm eğitim kademelerinde beceri kazanmanın düşmesi
- İşyerlerinin %85’i 1-9 işçilik küçük işletme + taşeronlaşma
- İmalât sanayiinde ME+TE kökenli %14,5
- Ortanca ücretin %71’i asgari ücret ve «sosyal amaçlı»
- Verimliliğin en düşük olduğu ülkelerden; işgücü verimliliği % 27sini açıklıyor – gerisi sermaye verimliliği
- Türkiye beyin göçünde 3. ülke
- İşsizlik Artışı: yüksek öğrenimli ile ilkokul mezunu aynı asgarî ücret için yarışıyor
- Aylaklık (ne işte, ne eğitimde): yaşlılarda değil, gençlerde yüksek – genç kadınlarda %45, genç erkeklerde %35
- Erken emeklilik 2032 yılına kadar azalarak devam edecek

DB'nin Türkiye'ye Önerileri

DB Temel Eğitim'e tepki olarak 4+4+4 çıkması, DB memnun etmedi
15 yıllık Sanayi - Eğitim kopukluğu – işgücünün dağılmasına yetti
2006 Meslek Yeterlilikleri Kanunu: Halen işletilemedi

DB Türkiye'de İşgücü Piyasası Politikalarına yoğunlaştı:

- Büyümede istihdam esnekliği en yüksek sektörlerle yönelin: Tarım (Yeşil Plan), turizm, inşaat, küçük ticaret, bilişim...
- 3 aylık meslek kursları ile işverene yönelik eğitim yapın
- Meslek eğitimi öteleyin
- Meslek eğitimi işverene bırakın (küresel şirketlerin isteği)
- Asgari ücretiniz çok yüksek
- İşgücü piyasası esnekliğini arttırın
- Kadın istihdamını arttırın

Bunlar «**Yerine Çakılı Küresel Ucuz İşçi**» politikaları değil midir?

2009 + Türkiye İşgücü Pazarı Uygulamaları

Aktif İşgücü Piyasası Uygulamaları

- 3 aylık kurslarla 1,300,000 kişi eğitimi – 5,5 milyar TL
- Kadınları işe koyma (6 ay ücret desteği, 24 ay prim desteği)

Pasif İşgücü Piyasası Uygulamaları

- İşveren prim ve vergi indirimleri
- İşsizlik sigortası yardımının uzatılması (3,6 milyar TL)
- Şartlı gelir aktarımı (60 milyon TL)
- Aile, engelli yardımları
- Genel Sağlık Sigortası prim yardımları
- 2011'de, 91,6 milyar TL sadece emekli aylığı ödendi.

9. Plan Orta Öğretim ve Yüksek Öğretim Okullaşmada Meslek Hedefleri

Yıllar	2000	2007	2010	2014	2020
Ortaöğretim Toplam	62,0	79,5	93,3	95,9	99,2
- Genel ortaöğretim	37,2	41,0	56,4	44,0	44,8
- Meslek Eğt + Teknik Öğr.	24,8	38,5	43,7	51,9	54,4
Yükseköğretim	29,0	40,3		45,5	49,5

21. Yüzyılda Planlama

Dünyada İşgücünün Durumu

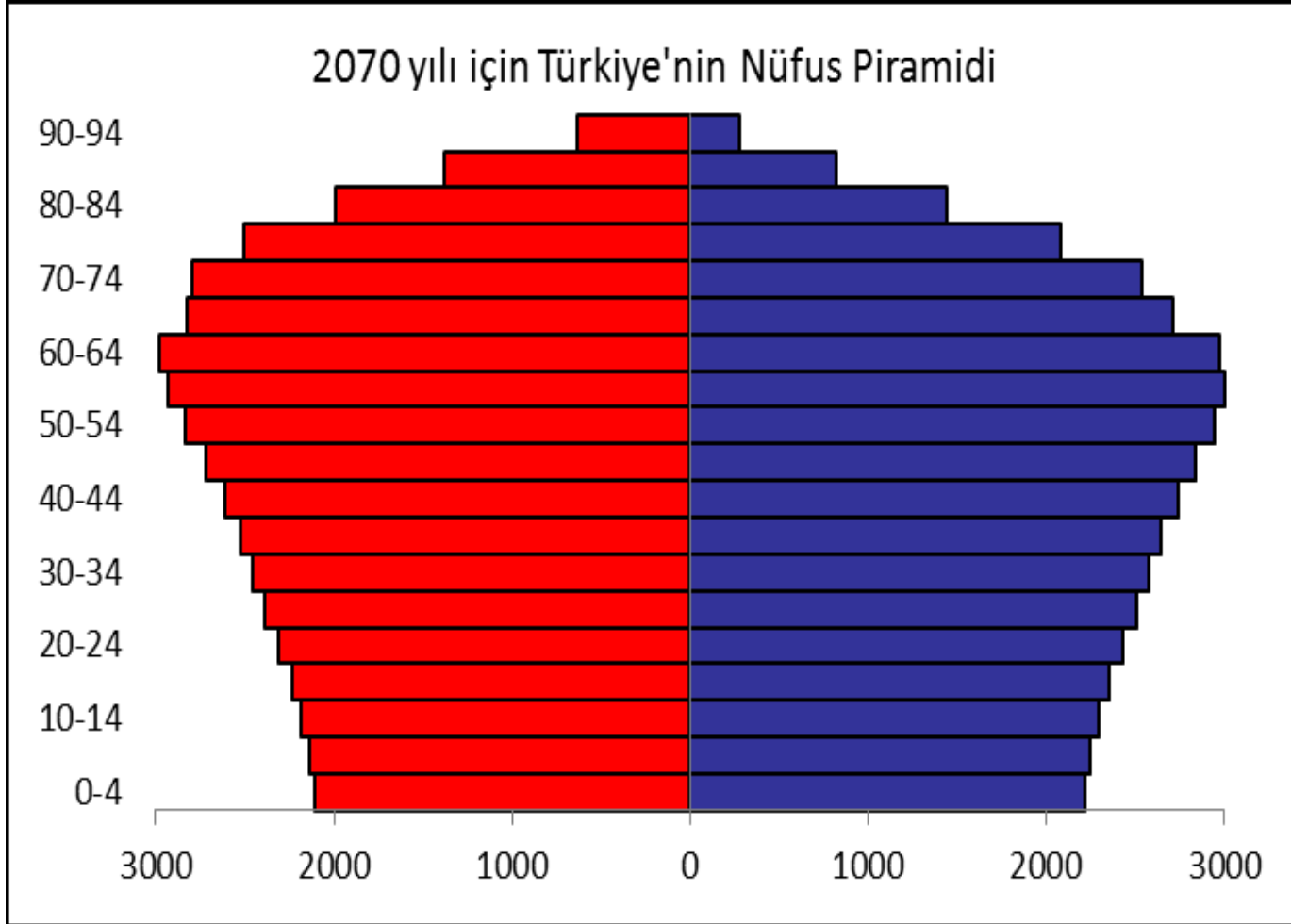
- 7 milyar dünya nüfusu 2050'de 10 milyar olacak; %22'si (2,2 milyar 65+ yaşta)
- Küreselleştirmecilik, ülkeler arasındaki gelir farkını çok fazla açtı
- Ölçülen işsizlik 200 milyon; günde 2\$'ın altında geçinen işgücü 900 milyon
- 30 yıl içinde 600 milyon ilâve istihdam gerekiyor
- Bugün ortalama işgücü orta yaş grubunda bulunurken yaşlı işgücü, ertelenen emeklilik yaşları yaşayacağız

Kısa ve Uzun Vadede Dünyada Yaşlanma

YAŞ YAPISINDA KAYMA

- Şu anda dünyada artık (ortalamada)
işgücü orta yaşa giriyor
- 2012 yılında dünyada
emekliler aktif yaşlanma dönemindeler (65-80/85)
- 2025 yılında 65+ yaş nüfus içinde **pasif yaşlılık - 80+ yaşın oranı daha yüksek olacak**
- 2025'te dünya nüfus artışı **% 0.86**'ya düşecek
- 2050'de dünya nüfus artışı **% 0.30**'a düşecek
- 2050 +'de toplam dünya nüfusunda **azalma** başlayacak

Bugünkü Ortaokul Çocuklarımız 65 Yaşına Geldiklerinde (ort. 80+ yıl yaşama tahmini):

2 Ana Seçenek Var

Küreselleştirmeciliğin kâr salınımı durdurulamıyor ve verimli üretim ekonomisine geçiş yapılamıyor

- Ya Büyük Savaşlar ve/veya büyük ölümler
- Ya Planlama

Planlama ile Kapitalist Piyasa kavramları birbirine zıt değil; tekelleşme döngüsel krizlerine sanal kazanç yığılması eklendi. 2008 Batı malî krizi sık ve uzun ekonomik krizler beklenmesi gerektiğini gösterdi

- ABD borcu 17 trilyon \$
- Duruş koymak isteyen bütün ülkelerde Plan var

Sürdürülebilir Kalkınma Planlamaları

- Keynezvarî yeni müdahaleler, sürdürülebilir çözümler
- Kapitalizmin terbiye edilmesi, tüketim ekonomisinin terki, yeni tasarruflu ve dayanışmacı yaşayış modelleri
- Toplumsal işbölümü modelinde düzenleme
- Hayatî mal ve hizmet üretiminde kalmak
- Dünya kaynaklarının kullanımında sürdürülebilirlik
- Eğitimli işgücü, nitelik ve verimlilik artışı
- Güvenceli-Esnek, Yaşa göre Aşamalı İstihdam
- Makûl maliyet ve makûl ücretler
- Gelir dağılımının özel ihtiyaç gruplarına göre düzeltilmesi
- Sağlık ve sosyal güvenlik harcamaları artışı
- Emeklilik yaşlarının ileriye alınması
- Kültür yatırım ve hizmetlerinin artması

Ticaret Her Zaman Devam Edecek

Ticarete en önemli gördüğümüz husus,

Belirli seçilmiş tipler üzerinde

Akılcı çalışmadır.

M. K. Atatürk